

NOTA - VERSLAG VAN RESULTATEN
HULDENBERG - RIDDERSTRAAT

A. DEVROE, G. BERVOETS, W. ALAERTS & M. WILLEMS

NOVEMBER 2025

COLOFON

Project

Nota – Huldenberg, Ridderstraat

ID bekrachtigde archeologienota

ID 11800

Opdrachtnemer

Ondersteboven bv
Schaapsweg 106
3550 Heusden-Zolder
0472/59.31.41
hallo@onderste-boven.be
BE 0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2025 Ondersteboven bv

Ondersteboven bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor een archeologische opgraving	2
2.1. Administratieve gegevens.....	2
2.2. Afbakening onderzoeksgebied.....	2
2.3. Wetenschappelijke doelstellingen en onderzoeksvragen	3
2.4. Opgraving, -methoden, -technieken.....	3
2.5. Criteria bereiken onderzoeksdoel.....	4
2.6. Voorwaarden	4
2.7. Niet uitvoeren onderzoekshandelingen	5
2.8. Schatting duur werfbegeleiding en kostenraming.....	5
2.9. Competenties.....	5
2.10. Bewaring archeologisch ensemble	6
3. Figurenlijst.....	7

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Aan de Ridderstraat te Huldenberg zullen 10 woningen gerealiseerd worden met ondergrondse kelder.

In de omgeving werd nog maar nauwelijks archeologisch onderzoek uitgevoerd. Ten zuidoosten werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd die wees op Romeinse sporen. Deze bevonden zich iets hoger op de rug. Het ontbreken van archeologische sites heeft vooral te maken met het ontbreken van systematisch onderzoek in de omgeving. Naar steentijdsites toe is het projectgebied goed gelegen, namelijk op een gradiëntzone, nabij een waterloop en heuvelrug. Afhankelijk van de toenmalige begroeiing zullen erosieprocessen in min of meerdere mate invloed gehad hebben op de bewaring van dergelijke sites. Vermoedelijk was toen bos aanwezig en werd deze later gerooid waardoor de erosieprocessen pas in een latere fase van start gingen en mogelijke sites bedekten. Sporen uit de metaaltijden en Romeinse periode kunnen eveneens verwacht worden. In de buurt werden reeds Romeinse sporen aangetroffen. Vermoedelijk bevonden de nederzettingen zelf zich meer op de rand van de hogere plateaus en niet zozeer op de helling, maar sporen in relatie tot deze nederzettingen kunnen zeker aangetroffen worden. Naar de middeleeuwen toe worden minder sporen verwacht. De aanwezigheid van het Rodehof ten zuidoosten van het projectgebied wijst hoogstwaarschijnlijk op het rooien van bos in de vroege of late middeleeuwen. Mogelijk was er toen dus weinig tot geen bewoning aanwezig in de omgeving. Vanaf de Nieuwe Tijd worden sporen verwacht in functie van landbouwactiviteit.

Afhankelijk van de erosieprocessen kunnen archeologische sites dus mogelijk (deels) geërodeerd zijn of net goed bedekt. In hoeverre de huidige bebouwing de ondergrond verstoort is onduidelijk. Het projectgebied is gunstig gelegen naar menselijke bewoning toe en er kan dan ook gesteld worden dat er potentieel is naar archeologie toe.

Gezien de bodemimpact van de geplande werken en het archeologisch potentieel werd bijkomend onderzoek geadviseerd in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek.

Op 12 en 15 mei 2020 is een landschappelijk bodemonderzoek (projectcode 2020E172) uitgevoerd. Op basis van het landschappelijk booronderzoek blijkt onder de akkerlagen een dik pakket colluvium aanwezig te zijn. Er werd nergens een voldoende intacte bodem aangetroffen waardoor geen bijkomend onderzoek noodzakelijk is i.f.v. steentijdsites. Er kunnen zich wel sporensites bevinden op en/of onder het colluviale pakket, afhankelijk van de datering van dit colluvium. Het niveau onder dit pakket zal door de geplande werken niet geraakt worden. Het archeologisch niveau aan de bovenzijde van dit colluvium zal wel verstoord worden door de geplande werken. Er is dan ook een bijkomend proefsleuvenonderzoek noodzakelijk.

Het proefsleuvenonderzoek (projectcode 2025J199) werd op 3 november 2025 uitgevoerd. In het onderzochte gebied werden in totaal 56 spoornummers uitgedeeld. Er werden zowel kuilen, paalkuilen als grachten/greppels waargenomen. Ze kunnen gedateerd worden in de volle Middeleeuwen tot Nieuwste Tijd. Een groot deel van de paalkuilen kan in de volle Middeleeuwen gedateerd worden en wijst op nederzettingssporen. Mogelijk kan een deel paalkuilen ook in de late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd gedateerd worden en zijn dus verschillende periodes bewoning aanwezig.

Deze resultaten, waarbij duidelijke bewoningssporen aanwezig zijn, geven aanleiding tot vervolgonderzoek. Enkel de oostelijke, lager gelegen zone, dient niet verder onderzocht te worden. Deze zone is al grotendeels verstoord en hier worden geen relevante sporen meer verwacht (enkel sporen uit de Nieuwste Tijd).

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR EEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

2.1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

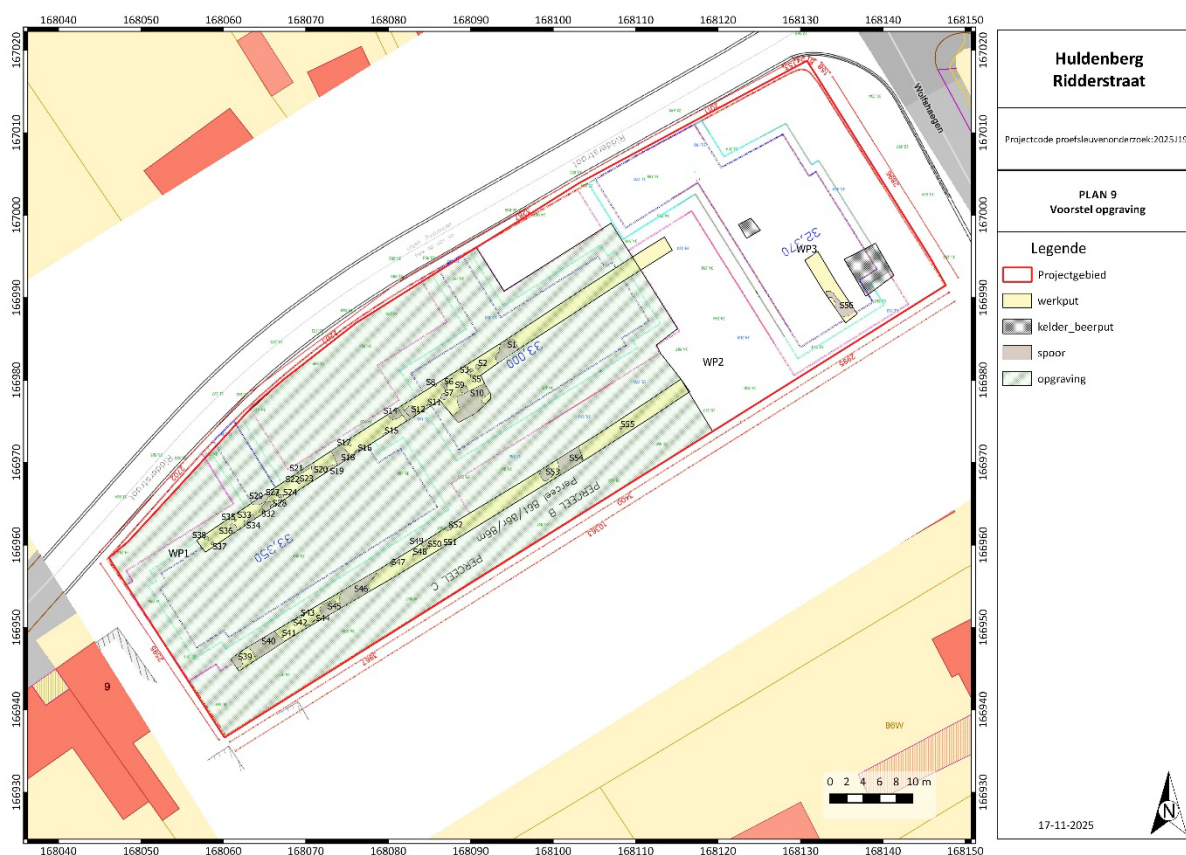
Locatie: Vlaams-Brabant, Huldenberg, Ridderstraat

Bounding box: punt 1 (NW) – X 168035,684 Y 167012,787
 Punt 2 (ZO) – X 168149,856 Y 166973,286

Kadaster: Huldenberg, afdeling 3, Neerijse, sectie D, percelen 86m, 86r en 86t

Oppervlakte projectgebied: ca. 3362 m²

Oppervlakte opgraving: ca. 2217 m²

Figuur 1: Kadasterkaart met kelders, aanduiding projectgebied en zone voor vervolgonderzoek. © Geopunt Vlaanderen s.d.

2.2. AFBAKENING ONDERZOEKSGEBIED

Op basis van het proefsleuvenonderzoek is duidelijk dat binnen het plangebied sprake is van een behoudenswaardige vindplaats. Deze vindplaats kan binnen de nieuwbouwplannen niet duurzaam *in situ* worden behouden. Derhalve is geadviseerd de resten door middel van een opgraving *ex situ* veilig te stellen door middel van een opgraving. Een zone van ca. 2217 m² werd geselecteerd voor het vervolgonderzoek.

2.3. WETENSCHAPPELIJKE DOELSTELLINGEN EN ONDERZOEKSVRAGEN

De doelstelling van dit onderzoek is het veiligstellen van de wetenschappelijke informatie van de archeologische vindplaats binnen het plangebied, om daarmee informatie te behouden die van belang is voor de kennisvorming over het verleden (*behoud ex situ*). Meer bepaald dient het onderzoek de kennis aangaande de ouderdom, aard en omvang van de sporen te kunnen duiden.

Hierbij moeten volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Hoe is de opbouw van de bodemprofielen? Hoe is de stratigrafie in archeologische (antropogene) zin?
- Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de archeologische resten?
- Welke structuren zijn er aangetroffen? Is er sprake van een fasering?
- Wat is de aard en datering van het vondsmateriaal?
- Zijn er sporen van artisanale activiteiten of andere aanwijzingen omtrent de functie van de aangetroffen sporen en structuren?
- Wat is de relatie tussen de vindplaats en het natuurlijke landschap?

2.4. OPGRAVING, -METHODEN, -TECHNIEKEN

Een zone van ca. 2217 m² is geselecteerd voor een vlakdekkende archeologische opgraving. Er wordt hier geen site met complexe stratigrafie verwacht. De bepalingen uit de desbetreffende hoofdstukken van de Code van Goede Praktijk zijn van toepassing.

Vlakken

De ontgraving gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak en onder toezicht van de veldwerkleider. Er wordt verdiept tot het eerste leesbaar archeologisch niveau. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Indien er plaatselijk alsnog meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd.

Documentatie vlakken en behandeling sporen

De registratie geschiedt volgens de Code van Goede Praktijk. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van vlakken en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden.

Na de aanleg van het vlak dient deze op korte termijn onderzocht en afgewerkt te worden zodat sporen niet degraderen door het openliggen.

Sporen worden gedocumenteerd, gecoupeerd en afgewerkt. Ook dient belang gehecht te worden aan staalnames.

Documentatie en behandeling vondsten

Alle vondsten, inclusief natuursteen en bouwkeramiek, die worden aangetroffen tijdens het aanleggen van het vlak, het opschaven, couperen en afwerken van sporen worden geregistreerd en verzameld. Een uitzondering hierop vormen vondsten uit sporen met een duidelijk zeer recente oorsprong waarbij het volstaat het aangetroffen materiaal te beschrijven.

Bij de machinale aanleg van de vlakken worden de vondsten per materiaalcategorie verzameld in vakken van ca. 4 x 4 m. Vondsten in het vlak zijn per spoor/laag en vulling geregistreerd en digitaal ingemeten.

Vermoedelijk zullen vooral anorganische artefacten aanwezig zijn. In een eventuele waterput moet ook rekening gehouden worden met goed bewaarde organische artefacten.

Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst.

Stalen

Staalname gebeurt volgens de Code van Goede Praktijk V4. Op basis van het vooronderzoek is niet precies te bepalen welke staalnames noodzakelijk zullen zijn.

Voor de datering van sporen, structuren of lagen wordt verwacht dat het aangetroffen vondstmateriaal voldoende is. Het is echter niet uitgesloten dat een waterput aanwezig is. Op een dieper niveau kan hier hout bewaard zijn gebleven. Hier kunnen houtskoolstalen en indien van toepassing dendrochronologische stalen genomen worden. Er moet derhalve rekening gehouden worden met 1 monster ten behoeve van dendrodatering en 1 monster ten behoeve van C14 datering.

In een eventuele waterput, maar ook bepaalde kuilen kunnen archeozoölogische en archeobotanische goed bewaard zijn. Voor de landschappelijke, economische en culturele vraagstellingen kan onderzoek van dergelijke resten interessant zijn indien aanwezig. In eventueel aangetroffen waterputten dient de grond verder onderzocht worden (o.m. vondsten) en dienen voldoende stalen te worden genomen. Er moet rekening gehouden worden met 3 stalen ten behoeve van macrobotanisch onderzoek. Stalen worden eerst gewaardeerd (quickscan) en indien relevant verder geanalyseerd. Ten behoeve van de waardering van de macroresten, eventueel gevolgd door een nadere analyse van de macroresten, dient telkens een staal van 10 liter per archeologische laag of spoor genomen te worden.

Conservatie

Indien er tijdens de opgraving vondsten aan het licht komen die in aanmerking komen voor conservatie en restauratie worden specifieke maatregelen getroffen. Indien nodig wordt een conservator geraadpleegd. Voor metalen voorwerpen geldt dat er radiografieopnames gemaakt moeten worden wanneer vorm en uitzicht door corrosie dermate verstoord zijn dat het identificeren onmogelijk is. Indien nodig wordt een conservator geraadpleegd. Er worden ook specifieke maatregelen getroffen bij het aantreffen van hout, leder, metaal of glas.

Rapport

Na het beëindigen van het veldwerk wordt een rapport opgesteld, dat de erkende archeoloog indient bij het Agentschap. Na het assessment en de verwerking stelt hij vervolgens, binnen de decretaal bepaalde termijn, een eindverslag op, dat hij eveneens indient bij het agentschap.

2.5. CRITERIA BEREIKEN ONDERZOEKSDOEL

De archeologische opgraving wordt als succesvol beschouwd indien alle waargenomen archeologische entiteiten op een wetenschappelijke wijze onderzocht zijn, er een beargumenteerd antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd kan worden en het eindrapport wordt opgeleverd.

2.6. VOORWAARDEN

In principe worden alle onderzoekshandelingen uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Code van Goede Praktijk V4 en de bijkomende bepalingen in het *programma van maatregelen*. Afwijkingen hierop worden beschreven en verantwoord in het archeologierapport.

In het geval dat een onverwachts gezondheids- of veiligheidsrisico optreedt, wordt het onderzoek gestaakt en in overleg naar een oplossing gezocht.

2.7. NIET UITVOEREN ONDERZOEKSHANDELINGEN

Men voorziet geen afwijkingen van de Code van Goede Praktijk. Gezien de diepte van het archeologisch niveau wordt wel rekening gehouden met perceelsgrenzen en kan de erkend archeoloog beslissen voldoende buffer te nemen om geen schade te berokkenen aan de bureu.

2.8. SCHATTING DUUR WERFBEGELEIDING EN KOSTENRAMING

De geschatte duur van de opgraving wordt geraamd op 7 werkdagen met een veldteam van 3 personen. Er wordt een veldteam van minimaal 3 personen voorzien (1 veldwerkleider, 1 archeoloog-assistent, 1 archeoloog) die onder de autoriteit van een erkende archeoloog werken.

Waar nodig wordt een aardkundige, materiaaldeskundige, natuurwetenschapper en conservator ingezet. Voor natuurwetenschappelijk onderzoek van de staalnames, evenals voor conservatie wordt een stelpost voorzien.

- Veldwerk	9000 euro (excl. BTW)
- Rapportage	6000 euro (excl. BTW)
- Natuurwetenschappelijk onderzoek	3500 euro (excl. BTW)
- Conservatie	1000 euro (excl. BTW)

De werkelijke kostprijs kan afwijken van de kostenraming. De raming is enkel indicatief en afhankelijk van de aangetroffen vondsten en monsters die geanalyseerd dienen te worden in functie van de vraagstelling.

2.9. COMPETENTIES

Dit onderzoek gebeurt onder autoriteit van een erkende archeoloog.

Voor de opgraving worden volgende uitvoerders voorzien:

- Veldwerkleider: Hij/zij heeft ervaring met het opgraven van sites uit de volle/late middeleeuwen/ nieuwe tijd en met de desbetreffende bodems.
- 1 assistent-archeoloog en 1 archeoloog (geen specifieke vereisten)
- Aardkundige: Bij complexe stratigrafieën kan de aardkundige worden opgeroepen. Deze staat bij in het onderzoeken, registreren en interpreteren van de aardkundige aspecten van het archeologisch onderzoek. De aardkundige overlegt met de veldwerkleider.
- De conservator (geen specifieke vereisten), natuurwetenschapper (kennis met betrekking tot C14-datering en andere dateringsmogelijkheden) en materiaaldeskundige (ervaring met materiaal uit de middeleeuwen en nieuwe tijd) worden wanneer nodig aangewend bij het veldwerk. Deze zullen voornamelijk bij assessment en verwerking nodig zijn, maar waar tijdens het veldwerk vragen rijzen in verband met conservatiebehandelingen, staalname,... kunnen deze hun kennis aanwenden en richtlijnen leveren. Ze rapporteren en overleggen steeds met de veldwerkleider.

2.10. BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Het opgravingsarchief (data en vondsten) is eigendom van de opdrachtgever. Deze dient het archeologisch ensemble te vrijwaren voor schade van eender welke aard. Voor de langdurige bewaring van de vondsten dienen eenvoudige gecontroleerde omstandigheden te volstaan (beperkte en geleidelijke schommelingen in temperatuur en luchtvochtigheid). Indien bijkomende maatregelen noodzakelijk blijken nadat het assessment van de vondsten is uitgevoerd zullen deze in het archeologierapport gespecificeerd worden. De opdrachtgever kan wel besluiten om het archeologisch ensemble over te dragen aan een erkend erfgoeddepot.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Kadasterkaart met kelders, aanduiding projectgebied en zone voor vervolgonderzoek. © Geopunt Vlaanderen s.d..... 2

